

Незабутні

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені В. Г. Короленка відбувся вечір пам'яті українського письменника, журналіста і краєзнавця, автора газети «Деснянська правда» з багаторічним «стажем» Віталія ЛЕУСА.

У залі було багатолюдно: прийшли близькі, друзі, колеги й численні шанувальники творчості незабутнього Віталія Миколайовича. Бібліотекарі влаштували чудову виставку його книжок. Підготували цікаві та зворушливі відеоматеріали. На вулиці лютував мороз, але в конференц-залі бібліотеки було наддивовижу тепло і затишно.

Письменник відійшов у вічність 27 грудня 2017 року, а буквально за кілька днів після його смерті побачила світ книга прози Віталія Леуса «Долі конем не об'їдеш» – видана ошатно, великим обсягом (майже 500 сторінок), за обласною Програмою підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016-2020 роки.

Отамани повстанських загонів – це вони боролися за самостійну, незалежну Україну. У жорсткій нерівній боротьбі полягли всі як один. Пам'ять про невимрущий подвиг повстанців назавжди залишиться в серцях вдачного українського народу. Про їхній короткий бойовий шлях розповідає нова художньо-документальна повість «За мхрами завжди сонце». А ще в цій книжці багато людських, проникливих, небайдужих історій – про неймовірну любов, вірність і зраду,

«Він був добрим, наскільки може бути доброю людиною»

про соціальну несправедливість, драми й трагедії героїв – простих сільських трудивників...

Автор успішно подолав свій письменницький та журналістський шлях довжиною в півстоліття, добре знав життя. І про що би він не писав – усі твори випанісні добірною, колоритною та живою українською мовою, на високому художньому рівні. До речі, більшість із них надруковано в «Деснянській правді», де свого часу працював Віталій Миколайович. Він щиро шанував улюблену газету, читав та передплачував її все своє життя.

Також співробітниками бібліотеки імені В. Г. Короленка підготували й видали ґрунтовний бібліографічний покажчик, присвячений життю і творчості Віталія Леуса (передмову написав Сергій Дзюба), який теж презентували цього дня.

Про Віталія Миколайовича розповідали його близькі (дружина Галина Семенина), колеги – письменник і журналіст, заступник головного редактора газети «Деснянська правда», президент Міжнародної літературно-мистецької Академії України Сергій Дзюба; очільник літературної спілки «Чернігів» та журналу «Літературний Чернігів» Михайл Ткач; директор ОУНБ імені В. Г. Короленка Інна Аліференко, бібліотекарі Ольга Іваненко, Віктор Солонікова, Ніна Романчук; заслужений журналіст України, автор багатьох історичних книжок про гетьмана Івана Мазепу, головний редактор журналу «Сіверянський літопис» Сергій Павленко, літератори Яків Кошалець, Віталій Топчій, Тетяна Тимошенко...

Усі, хто знав Віталія Леуса, відзначили його скромність і совісність. Віталій Миколайович ніколи не був озлобленим, агресивним, заздрисним

– ставився з добром та чуйністю до кожної людини, всіх прагнув зрозуміти, підбадьорити, коли міг – завжди безкорисливо допомагав. Обожнював своїх близьких, щиро любив друзів. Ніколи не плів жодних інтриг – жив творчістю, добрими справами. Був неупублічним – дуже не любив виступати на всляжких нарадах і зборах; та, спілкуючись удома з друзями, яких часто запрошував у гості, міг розповісти сотні дотепних, душевних, оригінальних бувальщин. І ці дві години поряд із ним минали, як дві хвилини!

Водночас про делікатність і шляхетність Віталія Леуса, напевно, розповідатимуть легенди. Бо за все своє життя цей дивовижний добродій не завдав прикрої жодній людині! Він був завжди зовні спокійним та вразливим у душі, вмів слухати й почути кожного, ніби прагнув узяти на себе дешицю його болю. Був добрим, настільки взагалі можна було доброю людиною. І дуже працелюбним – багато трудився не лише творчо, а й фізично – на своїй дачі, на городі, причому так, що ним можна було в цей час буквально замилуватися. Вважав, що фізична праця на землі творить людину благороджує, адже тоді митець краще розуміє життя і прагнення простих людей.

А ще Віталій Миколайович дуже любив малювничі краєвиди, природу. Постійно підготовував прибудні котів та собак. Не раз, навіть хворим, у негоду, поспішав на дачу заради отих беззахисних. І вони просто обожнювали його! А в Чернігові письменник ходив до Спаського собору, де постійно годував голубів і щоразу щиро радів, коли птахи дружно ласували його гостинцями! Дуже любив пташиний спів, який міг слухати годинами, вирізняючи голоси кожної пташки.

Віталій Леус побував у 21 країні, тож міг захопити пригадувати свої мандри (пам'ять мав хорошу, особливо був уважний до деталей, чогось надто неординарного, унікального). Він був завзятим спортивним уболівальником, особливо знався на футболі, мав буквально енциклопедичні знання! Цікаво коментував кожен матч, а дивився він навіть змагання Першої ліги. Під час важливих міжнародних матчів проникливо читав молитву та тричі хрестив телевізор, уболівачи за всі українські команди, незалежно від того, хто грав, – київське «Динамо» чи донецький «Шахтар», одеський «Чорноморець» або львівське «Карпати»...

Я ще озвуся, друзі, після смерті – Травником із келихом роси, Весняним листям, чулим, наче Верді, І соняхом, який пробачить всім...

Я відгукнуся перелітним птахом – Лебіді вірній присвячу вірша; І в кліні журавлиному без страху Летітиму у Всесвіт, мов душа.

Почувши вірша казахського поета Нурлана Джилкішієва «Я озвуся» у перекладі Сергія Дзюби, Віталій Миколайович раптом сказав: «Це – як про мене. Прочитай, коли мене не буде?» Це було за кілька днів до його смерті, у грудні 2017-го. Він був енергійним, у чудовому настрої, здавалось би, ніщо не віщувало того, що невдовзі сталось.

Та, мабуть, письменник відчував, що невдовзі стане на зоряну дорогу... Тож на вечері його пам'яті прозвучали ці прекрасні та зворушливі рядки:

До всіх, кого любив на цьому світі, Із засвітів озвуся неземних... Як я ми ще на цій планеті – діти! Хоч щось збагнули вже про нас самих?

А раптом я до вас прийду рядками – Незнаними, раніше так не вмів... І серце друга, крижане, мов брама, Відтане в світлі благодатних слів.

Наразі близькі та друзі готують до друку ще одну книжку Віталія Леуса, який так натхненно і невтомно працював до останньої миті свого життя. Його проникливі твори й сьогодні потрібні людям.

Сергій КВІТНИЦЬКИЙ

Пам'яті поета

Серед відомих людей Прилуччини, що залишили помітний слід в історії краю, – майстер слова, людина зі щирою українською душею Микола Ткаченко (Чорновус).

Він народився 12 лютого 1948 року на Полтавщині – у Павлівці Гребінківського району. У сусідніх Лазірках закінчив 11 класів. Після школи працював теслею, потім були служба в армії, навчання в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка на факультеті журналістики.

До Прилук Микола Никифорович приїхав у 1978-му вже дипломованим спеціалістом із дружиною-од-

ної спілки письменників України, що надихнуло й окрилило. З'явилися нові вірші, цікаві проекти та плани. Але здійснилися ім не судилося. Цьогоріч 12 лютого він мав би зустрічати своє 70-ліття, але тяжка хвороба, обхопивши чіпкими обіймами, вирвала поета з-поміж нас. 11 вересня 2006 року його земляна дорога обірвалася.

Наступна збірка Миколи Ткаченка (Чорновуса) «Благослови мое ім'я» (2008), яку спорядила у світ дружина поета Ніна Яківна Ткаченко, вийшла вже по його смерті. У ній зібрані всі неопубліковані вірші й ос-

Жив і дихав Україною...

ДО 70-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МИКОЛИ ТКАЧЕНКА (ЧОРНОВУСА)

танні слова поета до рідних людей, до землі, яка його зростила. Потім вірші Миколи Никифоровича залучили зі сторінок родинної збірки Ткаченків «Сонце сходить для тебе» (2013) в обрамленні поезій дружини й доньки.

Світлий образ справжнього українця Миколи Чорновуса відкриває читачеві книга спогадів «З вереснем віч-на-віч», видана знову ж таки дружиною 2011 року. У ній зібрані згадки найрідніших людей, колег, друзів, знайомих, шанувальників творчості, світлина з життєпису поета, його останні публікації, листи, що їх отримав Микола Никифорович.

Він надзвичайно любив Україну, болісно переймався проблемами народу. Творча спадщина славетного земляка актуальна й нині. Його поетичне слово хвилює своєю глибодумністю, відвертістю і правдивістю, воно ще довгі роки служитиме людям, пробуджує в них почуття любові, гідності й показує приклад справжнього патріотизму.

Деякі вірші поета покладені на музику й давно стали піснями гімнами. Як заклик звучать його промовисті слова:

Українці мої!... Поки ми ще єси, поки тріє нам совість калина, Бога й долю до скону просімо, просім, аби вічно жила Україна!

Напевно, кожному з нас варто замислитися над цими прозорими рядками та взяти їх за взірці для наслідування.

За інформацією Прилучкої центральної районної бібліотеки

Презентація

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені В. Г. Короленка відбулася презентація книг письменника, публіциста, журналіста, краєзнавця Миколи Будлянського. Микола Георгійович тривалий час трудився в обласній газеті «Деснянська правда» – завідувачем відділу, заступником головного редактора; тож багато його творів, представлених у нових книжках, надруковано на шпальтах видання.

Читачі добродія Миколу люблять, бо пише не сухо, а тепло, людяно, емоційно. Його розповіді про красу сільської праці та чудових земляків вражають добротою, мудрістю, шляхетністю й високою духовністю.

Автор представив дві свої книжки – «Час рікою пливе» (про Олишівку Чер-

хрумкого, широкого листа ледве тримають круглі, завбільшки з наш шкільний глобус, качани капусти, їдяться, ось-ось покотяться в оптопалю стержко ген за город, де мліють уже зблякли поля. Покотяться з літа серпневого у літо бабине, яке розмежує ледь зрима срібна павутинка, що бринить тужливо-осінньо».

Багато добрих, гарних слів на презентації прозвучало про Володимира Хоменка, знаного підприємця, науковця й мецената, колишнього керівника сільгоспспілкування в Олишівці. Нині Володимир Федосійович мешкає в Києві, однак не забуває про земляків, допомагає, піклується і про українські книги та їх розповсюдження. Власне, книга «Час рікою пливе» написана з ініціатииви Володимира Хоменка, він же і профінансував її надручод ошатне видання.

Меценат Володимир Хоменко теж виступив на цьому чудовому святі, запевнивши, що й далі підтримуватиме письменника, тож попереду в обдарованого автора ще не одна важлива та цікава книжка. Гарно говорили на презентації всі учасники свята, тому що від душі. А дружно завітали сюди і колеги-чернігівці, й гості з Києва та Олишівки. Це – співробітниця ОУНБ ім. В. Г. Короленка **Ірина Каганова** (ведуча презентації – засідання клубу «Краєзнавець»), протоієрей церкви Різдва Пресвятої Богородиці в Олишівці **отець Іоанн**, представник товариства «Чернігівське земляцтво у Києві» **Анатолій Коваль**, завідувачка бібліотеки-філії в Олишівці **Тетяна Шеремет** (котра також дуже допомогла в роботі над книжкою «Час рікою пливе»), президент клубу «Краєзнавець», очільник обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського, професор, заслужений працівник народної освіти України **Олександр Коваленко**, керівник Олишівської об'єднаної територіальної громади **Сергій Малець**, депутат Чернігівської районної ради **Василь Ярмоленко**... Прозвучали поезія Надії Галковської та пісні у виконанні музичного колективу з Олишівки (до речі, творці чудової пісні «Світі тумани» надихнула саме книжка Миколи Будлянського «Час рікою пливе»).

Олишівку називається художньо-документальною, адже кожен розділ у ній – це, по суті, окреме оповідання-бувальщина, яке читається буквально на одному подиху. Автор не просто розповідає про історію створення й життя селища – від своєї давнини до наших буремних днів, зібравши велику кількість архівних матеріалів, а майстерно переплітає свою оповідь долями мужніх, дивовижних, працелюбних, самовідданих людей, які однаково добре трудилися на землі і завзято захищали рідний край та Україну від віроломних ворогів.

Вражає також і книжка «Розкажіть мені, мамо». Вона – одна з найсильніших у творчості Миколи Георгійовича. Це твір, який справді увічнив

Як щиро і світло пливе час для Миколи Будлянського...

нігівського району) та «Розкажіть мені, мамо» (про рідну Держанівку, де народився і виріс).

На початку зустрічі президент Міжнародної літературно-мистецької Академії України, заступник головного редактора газети «Деснянська правда», письменник Сергій Дзюба вручив Миколі Будлянському нагороду – міжнародну літературно-мистецьку премію імені Пантелеймона Куліша, якою Миколу Георгійовича відзначено за художньо-документальну повість «Час рікою пливе» та значну творчу діяльність.

Сергій Дзюба відзначив, що Микола Будлянський водночас упевнено, дуже талановито й невтомно працює як письменник, публіцист і краєзнавець. Тому його книжки – це поєднання літератури та щирої, небайдужої публіцистики, а також ґрунтовної краєзнавчої роботи. Недаремно повість про

рідне село автора – Держанівку – та його краєвиди й чуйних мешканців. Ось хоча би початок твору-бувальщини «Серпнем літо кінається»: «Висить у синя самотній серп. Учора мати дожала останнє жнивю, а нині вже два полукіпки жита святять золотими кружальцями солом'яних бриликів над вибіленою сонцем стернею. Довкола ще зелене город. Розкриті долони

Микола Будлянський

Сергій КВІТНИЦЬКИЙ

Книжкові новинки

До нової книжки відомого українського письменника Михайла ТКАЧА, очільника Літературної спілки «Чернігів» та головного редактора журналу «Літературний Чернігів», увійшли художні твори, написані під враженням трагічних подій, що відбуваються на сході України; спогади з дитячих років, де йдеться про події, долі близьких і рідних людей у часи подвійної окупації.

Велике позитивне враження справляють талановиті, хвилюючі, напрочуд цікаві та проникливі оповідання нашого земляка «Я беру твоє життя», «Начерк вчорашнього дня», «Голос за дверима», «Невеселі мандри Миша», «На призабутий дорозі», «Переляк від рудого kota» і «Про що промовляло сонце».

Усі твори написані неповторним авторським стилем та розповідають про наболі-

му слові – і стих... Червона пляма пропапила груди. Іду з міського саду, в якому ніколи не був. Іду крізь густий багрянець, неначе плив у хвилля опалого листя. І пам'ять мовчить. У ній немає продовження розповіді – її обірвав осколок міни, що впала на бляндаж... І тепер ніколи не довідаюся, які слова сказав Назар Наді востаннє. Як і ніколи, мабуть, не зустріну цю дівчину, але її високе почуття до мого друга надто зворушує зболене серце й бентежить бринить над Назаровим садом, у сутінках якого, певно, блукає самотня жінка, схожа на русалку, все ще сподівуючись на диво».

Дуже красиво та проникливо починається твір «Про що сонце промовляло»: «Боже, яка то вітра бачити голубе безмежжя осяяним і чистим, коли гуляють у ньому невло-

вимі вітри, біжать невідь-куди білі недоторкани хмарини. Вільно і просторо ім, бо ні початку, ні кінця синій течії. І земля, і дерева, і ми в ній – пливемо у просторі у безмовну вічність.

А як зорі зійдуть і місяць золоті річки встромить у голубе диво, засміється, затче світ своїм сльозом, невимовно гарно стає у тій недосяжній глибині. Зачарована тою красою земля вмить завмирає, затихає вітер, ховаються хмарини – все впадає в диво-сон. І сяють тоді тисячі невідомих сонць, що народжуються повсякчас і гинуть у синій течії.

О синій океан безмежжя, вічна загадка, недосяжна мрія! І неперевершена краса! Сині очі наші і синє полум'я думок – усе в тобі тонє...»

Водночас це – напрочуд реальні історії з нашого життя, і всі персонажі тих опові-

дань одразу впізнаванні. Ми бачимо цих людей щодня, спілкуємося, проте зазвичай не звертаємо особливої уваги, слухаємо та не завжди чуємо, пропускаємо певні вахи й очі найсуттєвіше, найдушевніше, найдорожче... Але все це помічає і відчуває чудовий український письменник Михайл Ткач.

Такий світлий смуток великого письменника... Прекрасна книга! Дай, Боже, йому здоров'я та наснаги.

Сергій ДЗЮБА

Літературне відлуння

Про Хвильового та... війну

Людина, чій міркування хоч тут навести, робить велику справу. Цей добродій нині – не на війні, яка продовжує свій страшний ужинок на сході країни, тому що він – поважного віку. Однак ця людина також захищає свій народ і його культурну спадщину, досліджуючи унікальність та самобутність літературних творів, стилі й методи зображення сучасності авторами.

Мій співрозмовник – доктор філологічних наук, професор Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя **Олександр Ковальчук**. Олександр Герасимович – автор понад 150-ти наукових статей, низки монографій із проблем розвитку української літератури у ХХ столітті. За його авторством видано підручник із літератури для учнів 11-го класу. Професор відсвяткував своє 70-річчя й натхненно продовжує трудитися як на педагогічній ниві, так і в літературній царині.

Знаєте, різні епохи мають таку особливість – повторюватися в якихось моментах. Тож літературні дослідження – це теж свого роду передбачення, яким буде світ і що в ньому може повторитися.

– **Олександр Герасимович, що вас зацікавило останнім часом?**
– Після Михайла Коцюбинського я довго шукав: хто ж тепер має бути предметом мого розгляду. Зрозуміла річ, та планка, яку задав Коцюбинський, – естетична, була надзвичайно високою. І так природно впливав автор, котрий присвятив свій твір новелі Коцюбинського. Спіраючись на плечі гіганта-Коцюбинського, виростаю новий гігант, узагалі не передбачений українською культурою. Те, що він зробив у публіцистиці, – це абсолютна революція; те, що він зробив у прозовому слові – теж революція. Це – такий крок! Власне, Михайло Коцюбинський уже прокладав дорогу в Європу.

Ми теж ніни прокладаємо дорогу в Європу. Тож нам близькі обидва новатори слова – й Коцюбинський, і Хвильовий. Хоча тоді був інший злам епохи... От як захоплено говорить Олександр Герасимович про Хвильового:

– Так, він захоплений небом, хмарами, річкою, особливо, сонцем. Але основний предмет – це все-таки соціум. І соціум на переломі, на великому розломі, коли ще не все ясно, коли ще хаотично. Й оцю структуру суспільства на розломі, на переході, на пошуку свого шляху, Хвильовий досліджує. Адже ситуація має такий вигляд: зовнішня реальність Микола Хвильовий не довіряє, тому що вона – дуже декорована радянськими пропагандистами, затянута в червоне сукно отим словоблуддям, зокрема й марксистським, котре, загалом, покривало майже половину червоної Європи, яке було незвичайно впливовим... Хвильовий же мав неймовірну інтуїцію, довіряв лише своєму внутрішньому чуттю. І це дало йому можливість змодельувати суспільний процес, що має вигляд руху від світлої надії, яка принесла з собою революцію, скажімо, в оповіданні «Легенда», до катастрофи його героїв. І оце передчуття, так би мовити, тієї валтасарівської катастрофи, яка білгородською була й немовби повторюється в новому режимі через тисячоліття, ставить на тій дорозі останню крапку – постріл у скроню...

– **У нашому сьогоденні теж присутній великий розлом, нехай іншого плану...**

– Сьогодні на це відгукнулася в першу чергу публіцистика. Власне кажучи, війна літературно буде осмислена десь через десятиліття-два – так, як, зрештою, скажемо, у Ремарка. Нині ж триває своєрідне документальне свідчення душі, котра переживає своєрідний катарсис війною, а разом із тим – і очищення від ілюзій. Коли ми були мостом, яким усі ходили чи в Європу, чи з Європи в Росію, то не зважали, що цей міст затоплювали... І той міст ніколи, як у Антоніна, не кричав. А в Антоніна це блискучий роман «На другому березі», де міст протестує, щоби по ньому ходили. І нині раптом почалося оце суспільне очищення, яке, власне кажучи, проглядає через призму війни.

Олександр Ковальчук

Сергій КВІТНИЦЬКИЙ

Сергій ДЗЮБА

Спілкувався Сергій КВІТНИЦЬКИЙ